

Bewarend derdenbeslag op zichtrekening

Noot: J.-P. Buyle en C. Claesens

2018/4 Hof van beroep Antwerpen (Kamer B4, Burgerlijke zaken), 7 mei 2018

Zet.: B. Bullynck (voorzitter), V. Peeters en P. Ballaux (raadsheren)

Pl.: Mrs. D. Lambrecht *loco* G.-B. Van Parys, P. Termote

(RECORD BANK NV / VILLA CLAUSA BV, H.W., R.G. EN S.J.)

Bewarend derdenbeslag op zichtrekening – Gerechtelijke reorganisatie – Opschorting – Neutraliteitsplicht van de derdebeslagene – Inbreuk op verbod tot afgifte – Sanctie

1. *Krachtens artikel 1451 van het Gerechtelijk Wetboek is het de derde-beslagene verboden om, vanaf de ontvangst van de akte houdende derdenbeslag, de sommen of zaken die het voorwerp zijn van het beslag uit handen te geven, op straffe van gewoon schuldenaar te kunnen worden verklaard voor de oorzaken van het beslag.*

2. *De derde-beslagene mag het verbod tot het uit handen geven van de beslagen sommen niet negeren. Hij mag ten hoogste de formele geldigheid van het gelegde beslag betwisten per dagvaarding voor de beslagrechter.*

3. *Het komt niet aan de derde-beslagene toe om de rechtmatigheid van het beslag in vraag te stellen. Hij heeft een neutraliteitsplicht ten aanzien van het in zijn handen gelegde bewarend derdenbeslag, zelfs indien dit beslag in strijd met artikel 31 WCO (huidig art. XX.51 WER) werd gelegd.*

Saisie-arrêt conservatoire sur compte à vue – Réorganisation judiciaire – Sursis – Obligation de neutralité du tiers saisi – Violation de l'interdiction de dessaisir – Sanction

1. *En vertu de l'article 1451 du Code judiciaire, le tiers saisi est, dès la réception de l'acte contenant saisie-arrêt, interdit de se dessaisir des sommes qui font l'objet de la saisie, à peine de pouvoir être déclaré débiteur pur et simple des causes de la saisie.*

2. *Le tiers saisi ne peut ignorer l'interdiction de se dessaisir des fonds. Il peut, au plus, faire valoir des contestations sur la régularité de la saisie pratiquée par une citation devant le juge des saisies.*

3. *Il n'incombe pas au tiers saisi de se prononcer sur la légitimité de la saisie. Il a une obligation de neutralité à l'égard de la saisie-arrêt conservatoire qui est pratiquée en ses mains, même si elle a été pratiquée en violation du prescrit de l'article 31 de la loi relative à la continuité des entreprises (l'actuel article XX.51 du Code de droit économique).*

(...)

Antecedenten

Het bewarend en het uitvoerend beslag onder derden en de WCO procedure

1. Bij vonnis van 17 oktober 2014 van de rechtbank van koop-handel te Antwerpen, afdeling Turnhout, werd de NV Grondvest

veroordeeld tot betaling van 50.000 EUR aan elk van de geïntimeerden in casu.

Bij vonnis van 8 juli 2015 werd aan de NV Grondvest in het kader van haar verzoek tot gerechtelijke reorganisatie (krachtens art. 17 e.v. van de Wet op de Continuïteit Ondernemingen van 31 januari 2009, hierna "WCO-Wet") een opschorting van betaling van één maand verleend. Deze opschorting werd bij opeenvolgende vonnissen verlengd tot 8 februari 2016, ogenblik waarop de rechtbank bij vonnis van 2 februari 2016 besliste dat de termijn van opschorting zou eindigen en de procedure van gerechtelijke reorganisatie afslot.

2. Bij exploit van 2 februari 2016 werd op verzoek van geïntimeerden krachtens voornoemd vonnis een bewarend beslag onder derden gelegd in handen van Record Bank op alle bedragen die zij verschuldigd was aan Grondvest NV.

Record Bank legde op 3 februari 2016 een verklaring van derdebeslagene af, waarin zij stelde dat de NV Grondvest beschikte over een zichtrekening met een saldo van 91.499,04 EUR.

Op 8 februari 2016 schreef Record Bank de gerechtsdeurwaarder aan dat op grond van artikel 30 van de WCO-Wet geen beslag kon worden gelegd en zij verplicht was de rekeningen vrij te geven (later is gebleken dat de gelden reeds op 5 februari 2016 waren vrijgegeven).

3. Bij exploit van 8 februari 2016 lieten geïntimeerden krachtens het vonnis van 17 oktober 2014 een uitvoerend beslag onder derden leggen in handen van Record Bank ten laste van Grondinvest NV.

Per telefax van diezelfde dag om 18.49u meldde de gerechtsdeurwaarder aan Record Bank dat handlichting verleend werd van het bewarend beslag van "02/08/2016" (waarmee waarschijnlijk 2 februari 2016 werd bedoeld, in de mate dat daags nadien hetzelfde faxbericht verstuurd werd, waarbij met de hand de datum van het beslag gewijzigd werd in "02/02/2016").

Op 10 februari 2016 meldde Record Bank dat, gezien de lopende gerechtelijke reorganisatie, noch het beslag van 2 februari 2016, noch het beslag van 8 februari 2016 enig gevolg kon hebben. Ze maakte gewag van een tegoed op de rekening van 78,96 EUR en een geblokkeerd bedrag van 32,41 EUR ingevolge een eerder beslag van 12 maart 2014.

(...)

De procedure die leidde tot de bestreden beschikking

5. Bij exploit van 16 juni 2016 werd Record Bank door geïntimeerden gedagvaard teneinde haar krachtens artikel 1451 Ger.W. en 1542 Ger.W. schuldenaar te horen verklaren "voor de vordering van geïntimeerden", samengesteld als volgt: voor elke geïntimeerde 50.000 EUR meer de gerechtelijke intresten en de rechtsplegingsvergoeding ten bedrage van 2.200 EUR voor elke geïntimeerde.

Record Bank concludeerde tot de onontvankelijkheid, minstens ongegrondheid van deze vordering en vorderde, in ondergeschikte orde, haar slechts ten dele schuldenaar te verklaren voor

de oorzaken en de kosten van het beslag, nl. tot beloop van maximum 789,60 EUR.

6. Bij de bestreden beschikking van 28 maart 2017 werd Record Bank schuldenaar verklaard voor de oorzaken van het bewarend beslag onder derden, gelegd bij exploit van 2 februari 2016 op verzoek van geïntimeerden lastens Grondinvest NV ten bedrage van 209.966,12 EUR.

De beslagrechter achtte het beslag van 2 februari 2016 strijdig met artikel 31 WCO-Wet omdat geïntimeerden zeer goed op de hoogte waren van de lopende procedure van gerechtelijke reorganisatie. Evenwel deed deze fout in hoofde van geïntimeerden naar het oordeel van de eerste rechter geen afbreuk aan het gegeven dat het beslag door Record Bank niet mocht worden genegeerd zodat zij de gelden niet had mogen vrijgeven aan Grondinvest NV. De geldigheid van het beslag werd in de verklaring van derde-beslagene niet betwist door Record Bank. De eerste rechter besloot als zodanig dat er sprake was van een inbreuk op artikel 1451 Ger.W. door de gelden vrij te geven. Er was naar het oordeel van de eerste rechter geen reden tot matiging.

(...)

Het hoger beroep en de vorderingen in beroep

7. Record Bank stelde hoger beroep in tegen deze beschikking bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van dit hof op 24 mei 2017. Zij vordert de hervorming van de bestreden beschikking door afwijzing van de vordering van geïntimeerden. In ondergeschikte orde, vordert Record Bank haar slechts ten dele schuldenaar te verklaren van de oorzaken en de kosten van het beslag.

(...)

Beoordeling

(...)

Inzake het principaal hoger beroep: het bewarend beslag van 2 februari 2016

9. De vordering van geïntimeerden wordt gesteund op artikel 1451 Ger.W.

Uit de neergelegde stukken blijkt dat het bewarend beslag in handen van appellante gelegd werd op 2 februari 2016. Appellante is overgegaan tot de vrijgave van de gelden op 5 februari 2016, onder het standpunt dat krachtens artikel 30 e.v. van de WCO-Wet, tijdens de periode van opschorting geen beslag kon worden gelegd. Meer bepaald voorziet artikel 31 van de WCO-Wet dat tijdens de opschorting, voor schuldvorderingen in de opschorting geen enkel beslag kan worden gelegd.

10. Evenwel kon appellante zich in haar hoedanigheid van derde-beslagene geenszins uitspreken over de rechtmatigheid van het in haar handen gelegd beslag. De verhouding tussen de beslaglegger en diens debiteur, is inderdaad voor de derde-beslagene een *res inter alios acta*. Op de derde-beslagene rust immers een neutraliteitsplicht ten aanzien van het in zijn handen gelegd beslag.

De derde-beslagene kan als zodanig enkel grieven laten gelden die de formele geldigheid van het beslag betreffen, doch niet de rechtmatigheid van het beslag.

11. In haar hoedanigheid van derde-beslagene, kwam het appellante niet toe om eigengereid te oordelen dat het beslag gelegd werd in strijd met artikel 31 WCO en het afgifteverbod van de in beslag genomen gelden te negeren. Hoogstens kon zij van de inbreuk op artikel 31 WCO-Wet melding maken in haar verklaring van derde-beslagene en – voor zover zij van oordeel was dat deze inbreuk op artikel 31 WCO niet de rechtmatigheid maar de formele geldigheid van het beslag aantastte – overgaan tot dagvaarding voor de beslagrechter. Ook de beslagene kon de opheffing van dit beslag vorderen.

Alleszins kwam het appellante in haar hoedanigheid van derde-beslagene geenszins toe om het beslag eenvoudig te negeren dan wel dit als onbestaande te beschouwen en eigengereid over te gaan tot afgifte van de in beslag genomen gelden onder het motief dat zijzelf van oordeel was dat het beslag in strijd met artikel 31 WCO-Wet werd gelegd.

12. (...)

De eerste rechter heeft zodoende terecht geoordeeld dat appellante, door de gelden op 5 februari 2016 vrij te geven, een inbreuk gepleegd heeft op het verbod op afgifte in de zin van artikel 1451 Ger.W.

Het gegeven dat na het leggen van een uitvoerend beslag handlichting gegeven werd van het bewarend beslag, doet hieraan geen afbreuk. De gelden werden immers door appellante reeds op 5 februari 2016 vrijgegeven, meer bepaald vooraleer op 8 februari 2016 het uitvoerend beslag onder derden gelegd werd en vóór de handlichting van het bewarend beslag onder derden waarvan aan appellante diezelfde datum (8 februari 2016) kennisgegeven werd.

Appellante mocht immers in haar hoedanigheid van derde-beslagene niet eerder overgaan tot afgifte van de gelden dan nadat de beschikking strekkende tot opheffing haar werd betekend, dan wel zij in kennis gesteld werd van de vrijwillige handlichting van het beslag.

De door appellante aangehaalde rechtspraak inzake het beslag gelegd met betrekking tot de NAVO en de Europese Unie, is ondoeltreffend in casu, in de mate de verdragsrechtelijke immuniteit, waarvan deze derde-beslagene genieten, geenszins kan gelijkgesteld worden met de door appellante ingeroepen “immuniteit” van een schuldenaar die door de opschorting krachtens artikel 17 e.v. WCO-Wet, van een bescherming tegen uitvoering geniet.

(...)

15. In nog meer ondergeschikte orde, vordert appellante de matiging van de sanctie van de schuldenaarsverklaring.

Het is inderdaad zo dat, net zoals bij de toepassing van artikel 1456 Ger.W., de sanctie van artikel 1451 Ger.W. facultatief is en het hof over een matigingsbevoegdheid beschikt.

In casu is het hof van oordeel dat er geen redenen zijn om geen sanctie op te leggen, dan wel om tot matiging van de sanctie over te gaan. De vraag of geïntimeerden door de afgifte van de gelden al dan niet schade zouden hebben geleden, is irrelevant gezien artikel 1456 Ger.W. een privaatrechtelijke sanctie uitmaakt die er niet toe strekt beweerde schade te vergoeden maar enkel de nalatige derde-beslagene te sanctioneren voor zijn verzuim. A *fortiori* geldt hetzelfde voor de sanctie van artikel 1451 Ger.W. Ten overvloede kan in casu niet worden uitgesloten dat geïnti-

meerden inderdaad schade hebben geleden door de vrijgave van de gelden.

Appellante heeft manifest het afgifteverbod miskend en het gegeven dat het beslag in strijd met artikel 31 WCO-Wet werd gelegd, doet hieraan geen afbreuk, in de mate appellante louter eigengereid de gelden vrijgegeven heeft en zodoende het bewarend beslag eenvoudigweg genegeerd heeft.

Hoger werd reeds gewezen op het gegeven dat in haar hoedanigheid van derde-beslagene, appellante de rechtmatigheid van het beslag niet in vraag kan stellen en dat, indien zij van oordeel was dat de inbreuk op artikel 31 WCO de formele geldigheid van het beslag aantastte, zij zich op zijn minst tot de bevoegde beslagrechter had moeten wenden in plaats van op eigengereide wijze en los van enige betekening van een beschikking strekkende tot opheffing, dan wel enige kennisgeving van een vrijwillige handlichting van het beslag, de gelden op 5 februari 2016 vrij te ge-

ven. Dergelijke handelswijze is van die aard dat enige matiging van de sanctie uitgesloten wordt.

16. Zoals gesteld door de eerste rechter kan de vordering krachtens artikel 1451 Ger.W., in de mate het in casu een bewarend beslag betrof, slechts resulteren in een verklaring tot schuldenaar, zonder dat een effectieve veroordeling kan worden uitgesproken. De omstandigheid dat geïntimeerden beschikten over een in kracht van gewijsde getreden vonnis doet hieraan geen afbreuk. De vordering betreft immers de schuldenaarsverklaring wegens vrijgave van de gelden die het voorwerp uitmaakten van een bewarend beslag onder derden. De sanctie tot schuldenaarsverklaring kan niet verder strekken dan het bewarend karakter van dat beslag.

(...)

Noot

De toepassing van de schuldenaarsverklaring bij onrechtmatig beslag

Jean-Pierre BUYLE

Advocaat buyle legal

Clément CLAESENS

Advocaat buyle legal

1. Inleiding. Het besproken arrest heeft niet het voorwerp uitgemaakt van een voorziening in Cassatie. Het voorziet in een toepassing van de klassieke principes inzake derdenbeslag op een minder klassiek geval, namelijk datgene waarin een bewarend beslag onder derden werd gelegd in strijd met het verbod¹ uit artikel 31 WCO². Het hof van beroep bevestigt de beschikking gewezen in eerste aanleg en haar motieven, met name dat de derde-beslagene zich niet eigenmachtig op het verboden karakter van het beslag kan beroepen om aan zijn verplichtingen te ontkomen. De persoon die haar verplichtingen als derde-beslagene niet nakomt, wordt in principe gesanctioneerd door de beslagrechter. Het resultaat is dat, ondanks het feit dat het gelegde beslag verboden was tijdens de procedure van gerechtelijke reorganisatie, deze toch rechtsgevolgen heeft doen ontstaan ten voordele van de beslaglegger.

2. Pertinente feiten. Op datum van 2 februari 2016 leggen een aantal schuldeisers krachtens een vonnis gezamenlijk bewarend beslag onder derden in handen van de bank van

hun schuldenaar. Op dat ogenblik genoot deze laatste van de opschorting die haar werd toegekend in het kader van een procedure van gerechtelijke reorganisatie. Tijdens deze opschorting kan krachtens artikel 31 WCO geen enkel beslag worden gelegd. De procedure van gerechtelijke reorganisatie en de opschorting eindigen pas enkele dagen later, op 8 februari 2016³. De bank legt daags na het beslag conform artikel 1452 Ger.W. haar verklaring van derde-beslagene af, waarin zij inlichtingen verstrekt omtrent het saldo van de schuldenaar op haar zichtrekening. Hoewel de bank in haar verklaring van derde-beslagene de geldigheid van het beslag niet expliciet betwist, is zij van mening dat het gelegde beslag in strijd is met artikel 31 WCO, en bijgevolg ongeldig. Daarop besluit de bank om eenzijdig – zonder het informeren van de beslagleggende schuldeisers – de beslagen gelden vrij te geven op 5 februari 2016. Op 8 februari 2016, de eerste dag waarop de schuldeisers opnieuw een rechtmatig beslag kunnen leggen, gaan de schuldeisers over tot een nieuw beslag – ditmaal uitvoerend – onder derden in handen van de bank, waarbij op dezelfde dag ook handlichting wordt

1. Gezien de bewoordingen van het artikel 31 WCO zou men ook kunnen spreken van een “onmogelijkheid” tot het leggen van beslag.

2. Thans huidig artikel XX.51 uit het Wetboek van 28 februari 2013 van economisch recht.

3. De opschortingstermijn zou later nog verlengd worden tot 8 juli 2016 door een vonnis van 29 maart 2016 na derdenverzet gewezen door de rechtbank van koophandel te Antwerpen, afdeling Turnhout, maar dit is op zich niet relevant voor de toepassing van de principes in het besproken arrest.

gegeven van het “*verboden*” bewarend beslag gelegd op 2 februari 2016. Nadat de bank op 5 februari 2016 reeds tot afgifte van de gelden overging, bleef op de zichtrekening van de schuldenaar vrijwel niets meer over om de schuldeisers te voldoen. De bank wordt door de beslagleggende schuldeisers gedagvaard teneinde haar in toepassing van artikel 1451 Ger.W. schuldenaar te horen verklaren voor de oorzaken van het beslag.

3. Verplichtingen van de derde-beslagene. Op de derde-beslagene rusten twee belangrijke verplichtingen: (1) vanaf de ontvangst van de akte houdende derdenbeslag mag hij de sommen of zaken die het voorwerp zijn van het beslag, niet meer uit handen geven (art. 1451 Ger.W.) en (2) binnen vijftien dagen na het derdenbeslag is hij gehouden verklaring te doen van de sommen of zaken die het voorwerp zijn van het beslag (art. 1452 Ger.W.). Uit de eerste verplichting volgt de totale onbeschikbaarheid van de schuldvordering, ook al overtreft deze het bedrag van de eigen schuldvordering van de beslaglegger⁴. De derde-beslagene die deze verplichtingen niet nakomt kan op ernstige wijze worden gesanctioneerd: hij kan gewoon schuldenaar worden verklaard voor de oorzaken van het beslag, en kan bovendien ook veroordeeld worden tot het betalen van schadevergoeding aan de beslagleggende schuldeiser.

4. Neutraliteitsplicht. Opdat de figuur van het derdenbeslag haar doel niet zou missen, mag de derde-beslagene de opzet van de procedure niet frustreren en moet hij neutraal blijven ten aanzien van de verhouding tussen de beslagleggende schuldeiser(s) en de beslagen schuldenaar⁵. Dit betekent dat, zoals het hof zelf stelt in haar arrest, die verhouding voor de derde-beslagene een “*res inter alios acta*” (“*zaak tussen anderen*”) vormt waarin hij zelf niet tussenkomt. Het becommentarieerde arrest geeft meer inzicht omtrent de reikwijdte van deze neutraliteitsplicht in hoofde van de derde-beslagene.

5. Rechtmatigheid vs. formele geldigheid. Het hof van beroep bevestigt de beslissing van de beslagrechter die

stelt dat de bank als derde-beslagene geen grieven kan doen gelden met betrekking tot de “*rechtmatigheid*” van het beslag, maar enkel met betrekking tot de “*formele geldigheid*” van het beslag via dagvaarding voor de beslagrechter. Dit principe wordt tot op vandaag bevestigd door het Hof van Cassatie, getuige haar arrest van 4 juni 2018⁶.

De formele geldigheid van het beslag betreft vraagstukken omtrent de vorm van het beslag, zoals het al dan niet aanwezig zijn van de verplichte vermeldingen in het beslagexploot, en het feit of het beslagexploot aan het juiste adres werd betekend. Tegenover de formele geldigheid staat de rechtmatigheid van het bewarend beslag, hetgeen eerder betrekking heeft op de interne rechtsverhouding tussen de schuldenaar en de schuldeiser-beslaglegger, ook wel de *oorzaak* van het beslag genoemd. Het is deze interne rechtsverhouding die het beslag moet kunnen rechtvaardigen⁷: beschikt de schuldeiser over een zekere, vaststaande en opeisbare schuldvordering op zijn schuldenaar? Zijn er excepties die de beslagen schuldenaar aan de vervolgende schuldeiser kan tegenwerpen? Wat is de interne deelgerechtigheid van de verschillende rekeninghouders bij derdenbeslag op een gezamenlijke rekening⁸? Is er sprake van een spoedeisend geval? Enzovoort.

Het hof van beroep verbreedt in haar arrest op subtile wijze de reikwijdte van het begrip “*rechtmatigheid van het beslag*”, gezien zij beslist dat – krachtens de neutraliteitsplicht die op de derde-beslagene rust – deze laatste zich niet mag uitspreken omtrent het verboden karakter van het gelegde beslag uit hoofde van artikel 31 WCO. Niettegenstaande het feit dat het verbod tot beslaglegging in het kader van een gerechtelijke reorganisatie een onderneming beschermt tegen *al haar schuldeisers*⁹, veronderstelt de beslissing van het hof dat dit verbod (eveneens) deel uitmaakt van de *interne* verhouding tussen de schuldenaar en de beslagleggende schuldeiser(s). De uitbreiding van het begrip “*rechtmatigheid van het beslag*”, of een vernauwing van het begrip “*formele geldigheid van het beslag*”, resulteert alleszins in een strengere neutraliteitsplicht in hoofde van de derde-beslagene.

4. Cass. 13 november 2009, C.08.0322.F, *JLMB* 2010, 869, noot B. BIEMAR; Cass. (1e k.) 26 oktober 2000, AR C.99.0060.F, *Arr.Cass.* 2000 en *RW* 2001-02, 1571; G. DE LEVAL, *Traité des saisies, Règles générales*, Faculté de Droit de Liège, 1988, p. 624; P. GIELEN, *La saisie mobilière, Rép.not.*, Brussel, Larcier, 2011, 242; J. LAENENS, K. BROECKX, D. SCHEERS en P. THIRIAR, *Handboek Gerechtelijk Recht*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 728; V. VAN HERREWEGHE, *Beslagzakboekje*, Mechelen, Kluwer, 2018, 319; V. VAN HERREWEGHE, D. NOËL en M. FORGES, *Mémento des saisies*, Waterloo, Kluwer, 2014, 279.
5. E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag in APR*, Mechelen, Kluwer, 2010, 492, nr. 791; F. GEORGES, *Le droit du recouvrement en ses aspects notariaux*, Chroniques Notariales, Vol. 66, Faculté de Droit de Liège, 2017, 52.
6. Cass. 4 juni 2018, C.17.0624.N, www.juridat.be; zie ook Cass. 2 maart 2007, *JLMB* 2007, 1193.
7. De Franse vertaling voor “*rechtmatigheid van het beslag*” is dan ook sprekend: “*la légitimité de la saisie*”.
8. Zie in die zin ook: Brussel 3 april 1996, *RW* 1996-97, noot E. DIRIX, 228.
9. I. VEROUWSTRAETE, *Manuel de la continuité des entreprises et de la faillite*, Waterloo, Kluwer, 2011, 161: “[...] une saisie sur les comptes bancaires sera rarement conciliable avec la continuité.”

6. **Sancties.** Wanneer de derde-beslagene het afgifteverbod overtreedt, kan hij krachtens artikel 1451 van het Gerechtelijk Wetboek door de beslagrechter gewoon schuldenaar worden verklaard voor de oorzaken van het beslag. Deze sanctie heeft een privaatrechtelijk karakter¹⁰, en geldt eveneens voor de derde-beslagene die zijn verklaring niet tijdig of onnauwkeurig aflegt (art. 1456 Ger.W.). Wanneer een inbreuk op het afgifteverbod wordt vastgesteld (of op de verklaringplicht), dient de sanctie in principe steeds te worden opgelegd¹¹. De beslagrechter heeft slechts de mogelijkheid om de sanctie niet op te leggen wanneer de concrete omstandigheden van de zaak dit rechtvaardigen¹². Wanneer zulke omstandigheden voorhanden zijn¹³, beschikt de beslagrechter over een beoordelingsvrijheid en wordt de toepassing van de sanctie van de schuldenaarsverklaring dus facultatief¹⁴. Beslist de beslagrechter om de sanctie op te leggen, dan beschikt hij nog over een matigingsbevoegdheid bij haar toepassing, waarbij hij rekening houdt met de rechtvaardigingsgronden die de derde-beslagene inroept¹⁵. Bovenop de sanctie van de schuldenaarsverklaring kan de derde-beslagene tot schadevergoeding worden veroordeeld overeenkomstig het gemeen recht (art. 1382 BW).

De sanctie van de schuldenaarsverklaring wordt opgelegd omdat de derde-beslagene geacht wordt medeplichtig te zijn aan de onttrekking van het vermogen van de beslagen schuldenaar aan zijn beslagleggende schuldeiser¹⁶. Zij is bijzonder ingrijpend, gezien zij tot gevolg kan hebben dat de derde-beslagene meer moet betalen aan de beslagleggende schuldeiser dan aan zijn eigen (beslagen) schuldenaar. Dit was in de huidige zaak eveneens het geval: de bank werd schuldenaar verklaard voor meer dan tweemaal het bedrag waartoe zij zelf gehouden

was tegenover haar schuldenaar. Het hof oordeelde in haar arrest dat iedere matiging van de sanctie moest worden uitgesloten gezien de bank op eigengereide wijze de gelden vrijgaf.

7. **Gevolgen van de inbreuk op artikel 31 WCO.** Er kunnen slechts verplichtingen bestaan in hoofde van de derde-beslagene wanneer op geldige wijze derdenbeslag werd gelegd. Dat de controle op de geldigheid van dit beslag niet vooraf door de derde-beslagene kan gebeuren (omwille van de neutraliteitsplicht), maar achteraf door de beslagrechter, doet hieraan geen afbreuk. De vraag stelt zich waarom het hof omtrent de geldigheid van het beslag geen duidelijk standpunt inneemt: in plaats van simpelweg vast te stellen dat het beslag werd gelegd in strijd met artikel 31 WCO, had zij zich ook moeten uitspreken omtrent de gevolgen van deze inbreuk.

Gelet op de wettelijke *onmogelijkheid* om tijdens de opschorting in het kader van een procedure gerechtelijke reorganisatie beslag te leggen voor een schuldvordering in de opschorting (“*Tijdens de opschorting kan voor schuld-vorderingen in de opschorting geen enkel beslag worden gelegd.*”), kan men enkel besluiten dat zulk beslag nooit geldig kon worden gelegd en moeten haar effecten dan ook *ab initio* ongedaan worden gemaakt. Met andere woorden: de sanctie die men aan deze onmogelijkheid tot beslaglegging moet koppelen is de *nietigverklaring* van het gelegde beslag. De rechtsbasis waarop men de nietigheid van het verboden beslag zou kunnen doen uitspreken is niet geheel duidelijk. Zoals hoger gesteld, besloot het hof dat het beslagverbod geen betrekking heeft op de formele geldigheid van het beslag. Het is dus weinig waarschijnlijk dat het hof in dit geval een verweer zou hebben aange-

10. S. BRIJS, C. DE MUYNCK, R. LINDEMANS en J. DE FAUW, “Overzicht van rechtspraak: Beslag- en Executierecht (2008-2014)”, *TPR* 2015, (1) 390; K. WAGNER, “De schuldenaarsverklaring bij laattijdige of onnauwkeurige verklaring van de derde beslagene”, *RABG* 2005/4, 319; N. PIROTTE, “Sanction du tiers saisi: pénalité ou indemnité?” (noot onder Beslagr. Brussel 23 april 1998), *JLMB* 1999, 408-412.
11. E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag in APR*, Mechelen, Kluwer, 2010, nr. 801: “*Telkens de handelwijze van de derde-beslagene ertoe strekt de figuur van het derdenbeslag te frustreren, moet de sanctie worden opgelegd.*”
12. Cass. 21 april 2017, C.16.0458.N; Cass. 15 mei 2014, C.13.0420.N, www.juridat.be; Cass. 26 april 2002, *Arr.Cass.* 2002, 1131, nr. 255 en *RW* 2002-03, 1220, noot A. DE WILDE, “De voorwaarden van de schuldenaarsverklaring bij miskennning, door de derde beslagene, van het afgifteverbod”; Beslagr. Brussel 23 december 2016, *NJW* 2017, 328, noot A. MEUWISSEN; S. VAN SCHEL, “Over het facultatieve karakter van de schuldenaarsverklaring bij beslag onder derden”, *RABG* 2014/17, 1209-1212; Ontwerp van wet tot invoering van het Gerechtelijk Wetboek, Verslag van de heer Charles Van Reepinghen, Koninklijke commissaris voor de gerechtelijke hervorming, *Doc.parl.* Senaat 1963-64, nr. 60, 326.
13. De rechter houdt onder meer rekening met de verschoonbaarheid van het verzuim, de hoedanigheid van de partijen, en de vertrouwdeheid met het derdenbeslag; zie ook *Gent* 22 maart 2016, *NJW* 2018/12, 548-554 (in verband met de verklaringplicht).
14. Hoewel hieromtrent vroeger een discussie heerste, geldt het facultatief karakter van de sanctie en de matigingsbevoegdheid van de rechter zowel bij de sanctie op de overtreding van het afgifteverbod, als op het miskennen van de verklaringplicht. Dit wordt ook op correcte wijze toegepast in het becommentarieerde arrest. Zie ook Cass. 18 juni 1999, *Arr.Cass.* 1999, nr. 374, *JT* 2000, 51, noot P. VANLERSBERGHE, “De sanctie wegens het uit handen geven van sommen na uitvoerend derdenbeslag”, *P&B* 1999, 217; Brussel 12 mei 2000, *JLMB* 2003, 1346, noot D. PATART.
15. Brussel 11 januari 2002, *JT* 2002, 735; inzake de sanctie op de verklaringplicht.
16. G. VAN HAEGENBORGH, “De taak van de beslagrechter bij het toepassen van de sanctie opgelegd door art. 1540, eerste lid, Ger.W.” (noot bij Cass. 18 juni 1999), *RW* 2000-01, nr. 5, 162; E. DIRIX, “De aard van de schuldenaarsverklaring bij derdenbeslag”, *RW* 1989-90, afl. 30, 1020-1023.

nomen op basis van de nietigheidsleer uit de artikelen 860 Ger.W. e.v.¹⁷.

Men kan zich echter afvragen of de derde-beslagene, gelet op de onmogelijkheid tot beslaglegging, ook een verweer had kunnen formuleren op basis van de leer van de “grondnietigheden” (“nullités de fond”). Deze nietigheden, die vreemd zijn aan de artikelen 860 e.v. Ger.W. en waarvan het bestaan wordt erkend in zowel rechtsleer als rechtspraak, sanctioneren onder meer de miskenning van regels van openbare orde betreffende de gerechtelijke organisatie en de niet-ervulling van de grondvoorwaarden voor het stellen van een proceshandeling¹⁸. Zelfs indien de derde-beslagene enkel de toepassing van de sanctie zou betwisten en niet de geldigheid van het verboden beslag, dan nog heeft de beslagrechter krachtens artikel 1396, lid 1 Ger.W. de plicht om na te gaan of “de bepalingen inzake bewarende beslagen en middelen tot tenuitvoerlegging worden nagekomen.” Vooraleer de beslagrechter beslist om de derde-beslagene te sanctioneren, doet hij er dus goed aan eerst te onderzoeken of er wel degelijk een geldig beslag voorhanden is die verplichtingen heeft doen ontstaan in hoofde van de derde-beslagene en die aanleiding kan geven tot de toepassing van een sanctie¹⁹. Deze oplossing wordt reeds toegepast in Frankrijk, waar het Hof van Cassatie meerdere malen herhaalde dat de derde-beslagene enkel gesanctioneerd kan worden in het kader van een *geldig* beslag²⁰.

8. Wettelijke basis sanctie. Indien de beslagrechter oordeelt dat het beslag in strijd met artikel 31 WCO werd gelegd, dan stelt zich inderdaad de vraag welke wettelijke basis overblijft om de derde-beslagene schuldenaar te verklaren voor de oorzaken van dit beslag. Oordelen dat de sanctie standhoudt ondanks de ongeldigheid van het

derdenbeslag zou neerkomen op het toekennen van een autonoom karakter aan de verplichtingen in hoofde van de derde-beslagene. De rechtsvordering tot schuldenaarsverklaring zou op die wijze onafhankelijk bestaan ten opzichte van de geldigheid van het beslag. Dit kan echter niet de bedoeling zijn: het leggen van (bewaarend) derdenbeslag mag geen procedé worden om zich op kunstmatige wijze een solvabele medeschuldenaar te proberen verschaffen, hetgeen schuldeisers zou kunnen aanmoedigen om ongeldige beslagen te leggen²¹.

9. Toepassing van de sanctie in casu. De toepassing van de sanctie lijkt ons in het huidig geval niet enkel onwettig, zij is ook zeer streng voor de derde-beslagene: de bank werd schuldenaar verklaard voor meer dan tweemaal het bedrag waartoe zij zelf gehouden was tegenover haar schuldenaar, hetgeen aan de beslagleggende schuldeiser(s) een tweede, volwaardige en solvabele debiteur verschaft²². Dit ondanks het feit dat de beslagrechter, en daarna het hof van beroep, het gelegde beslag in strijd achtten met artikel 31 WCO. Deze bevinding leverde op zich reeds een legitieme reden op om de sanctie niet toe te passen, of op zijn minst te matigen.

10. Conclusie. Huidige bijdrage wenst de aandacht te vestigen op drie vraagstukken uit het arrest van het hof van beroep te Antwerpen van 7 mei 2018.

Vooreerst stelt men vast dat het hof het verboden karakter van het gelegde bewaarend derdenbeslag beschouwt als deel zijnde van het begrip “rechtmatigheid van het beslag”. Op die wijze gaat het hof uit van een brede interpretatie van dit begrip, hetgeen resulteert in een strengere neutraliteitsplicht in hoofde van de derde-beslagene, gezien deze zich enkel tegen het beslag mag verzetten op

17. Het eerste lid van artikel 860 Ger.W. luidt: “Wat de verzuimde of onregelmatig verrichte vorm ook zij, geen proceshandeling kan nietig worden verklaard, noch kan het niet-naleven van een termijn die op straffe van nietigheid is voorgeschreven, worden gesanctioneerd, indien de wet de sanctie niet uitdrukkelijk heeft bevolen.” Het beslagexploot beantwoordt zonder twijfel aan de definitie van “proceshandeling” gegeven door het Hof van Cassatie in haar arrest van 28 april 1988: “een handeling die in het kader van een proces of onder toezicht van het gerecht, door de partijen, hun gevolmachtigden of het hulppersoneel van de rechter is verricht”; Cass. 28 april 1988, *Arr.Cass.* 1987-88, nr. 527. Er stelt zich echter een bijkomende vraag, namelijk of artikel 31 WCO de sanctie van de nietigheid uitdrukkelijk voorschrijft. Ook al moet de term “uitdrukkelijk” niet al te letterlijk worden genomen (zie in die zin: J. LAENENS, K. BROECKX en D.SCHEERS, *Handboek gerechtelijke recht*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 137), is het op zijn minst twijfelachtig dat de tekst uit artikel 31 WCO uitdrukkelijk in de nietigheids-sanctie voorziet.
18. Bergen (2e k.) 6 juni 2000, *JLMB* 2000, nr. 38, 1653; H. BOULARBAH, “Les nullités et autres irrégularités de procédure” in H. BOULARBAH et J.-Fr. VAN DROOGHENBROECK (dir.), *Pot pourri I et autres actualités de droit judiciaire*, coll. CUP, vol. 164, Brussel, Larcier, 2016, 228; H. BOULARBAH en C. HAUWEN, “Assouplissement du formalisme et extension du régime des nullités” in *Actualités en droit judiciaire: un peu de tout après six pots-pourris*, coll. CUP, vol. 183, Luik, Anthemis, 2018, 282. J. VAN COMPERNOLLE, G. CLOSSET-MARCHAL, J.-Fr. VAN DROOGHENBROECK, A. DECROËS en O. MIGNOLET, “Droit judiciaire privé”, *RCJB* 2002/3 (en de aldaar geciteerde rechtspraak en rechtsleer); B. ALLEMEERSCH, M. BAETENS-SPETSCHINSKY, A. BERTHE, H. BOULARBAH, G. CLOSSET-MARCHAL, M. DUPONT, L. FRANKIGNOUL, V. GRELLA, C. MARQUET, S. RYELANDT en X. TATON, J.-Fr. VAN DROOGHENBROECK, “I.1 – Régime général: la théorie des nullités (860 et s. C. jud.)” in *Les défenses en droit judiciaire*, Brussel, Larcier, 2010, 105 e.v.
19. In die zin: E. DIRIX en K. BROECKX, *Beslag* in *APR*, Mechelen, Kluwer, 2010, 492-493, nr. 791 en p. 499, nr. 801; Beslagr. Brussel 22 juni 2006, *JLMB* 2006, 1462.
20. Cass. fr., avis, 21 juni 1999, *Bulletin civ.* 1999, Avis, n° 5, 7, beschikbaar op www.courdecassation.fr; Cass. fr. 5 juli 2000, *Bulletin* 2000, II, n° 111, 77; Cass. fr. 23 november 2000, *Bulletin* 2000, II n° 155, 110; Cass. fr. 6 mei 2004, *JCP*, éd. G., 2004, II, 1748, noot O. SALATI.
21. Zie in die zin ook: Luik 6 maart 2008, *RRD* 2008, 81; Beslagr. Luik 4 december 1991, *JLMB* 1992, 891; Luik 26 oktober 1995, *JT* 1996, 105; Beslagr. Luik 19 juni 1996, *JLMB* 1996, 1255.
22. De oorspronkelijke, beslagen schuldenaar werd na het eindigen van de WCO-procedure failliet verklaard.

grond van grieven die betrekking hebben op de formele geldigheid van het beslag.

Ten tweede blijven de exacte gevolgen van het verboden karakter van het beslag onbesproken in het becommentarieerde arrest. Nochtans staat het resultaat in het becommentarieerde arrest haaks op de bescherming van de onderneming in moeilijkheden die artikel 31 WCO (huidig art. XX.51 WER) beoogt, gezien het hof aan het gelegde beslag dezelfde rechtsgevolgen koppelt als die in het geval waarin het beslag buiten de opschortingsperiode (en dus geldig) zou worden gelegd. De stelling van het hof in het besproken arrest, die geen rekening houdt met de specifieke beslagregeling voorzien in de WCO, zal schuldeisers niet afschrikken om alsnog beslag te leggen tijdens de opschortingsperiode, hetgeen uiteraard botst met het doel en de proceseconomie van deze wet die het financieel herstel van de onderneming vooropstelt. De miskenning

van het beslagverbod dient ons inziens in dit geval gesanctioneerd te worden met de nietigheid van het gelegde beslag.

Tenslotte verdedigen wij in deze bijdrage dat de derde-beslagene slechts gesanctioneerd kan worden in het kader van een geldig beslag. In het tegengestelde geval kent men onvermijdelijk een autonoom karakter toe aan het bestaan van de verplichtingen in hoofde van de derde-beslagene en aan de rechtsoverdracht tot schuldenaarsverklaring, hetgeen beslagleggende schuldeisers tot voordeel zou kunnen strekken zelfs wanneer zij op ongeldige wijze beslag zouden leggen. Het kan echter niet de bedoeling zijn om schuldeisers aan te zetten tot het leggen van verboden beslagen. De sanctiëring van de derde-beslagene zoals toegepast in het arrest van 7 mei 2018 is naar onze mening dan ook een stap in de verkeerde richting.